

УДК 343.544(09)

Небитов Андрій Анатолійович –
кандидат юридичних наук, здобувач
кафедри кримінології та кримінально-
виконавчого права Національної
академії внутрішніх справ

ЕВОЛЮЦІЯ ФОРМ СЕКСУАЛЬНОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЖІНОК У СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

Розглянуто актуальні проблеми виникнення й еволюції різних форм сексуальної експлуатації жінок у стародавньому світі.

Ключові слова: сексуальна експлуатація; проституція гостинності; релігійна проституція; легальна проституція; естетична проституція; сімейна проституція; диктеріони; гетери; інституціалізація проституції.

Рассмотрены актуальные проблемы возникновения и развития различных форм сексуальной эксплуатации женщин в древнем мире.

Ключевые слова: сексуальная эксплуатация; проституция гостеприимства; религиозная проституция; легальная проституция; эстетическая проституция; семейная проституция; диктерионы; гетеры институциализация проституции.

Сексуальна експлуатація як соціальний феномен здавна привертала увагу мислителів різних часів і народів. Вона існувала й існує протягом усієї історії людства. Разом з епохами, країнами та рівнем моральності суспільства розвивалася й сексуальна експлуатація, набуваючи нових форм. Перші документальні згадки про сексуальну експлуатацію наявні в джерелах, що відображають історію становлення найстародавніших держав людської цивілізації – Єгипту, Персії, Стародавньої Греції, Стародавнього Риму, Індії та ін. Прикладом цього є принаймні те, що зазначене явище закарбоване в багатьох святих книгах різних релігій, наприклад, у біблійній «Книзі Буття» (гл. 38), Шумерському епосі про Гільгамеша (близько 1800 р. до Різдва Христового) тощо.

Більшість авторів, які вивчали історію цього явища, виділяють три форми існування сексуальної експлуатації: проституцію гостинності (притулку), культову (релігійну, ритуальну, сакральну, священну, храмову) проституцію, легальну (політичну) проституцію. Перші дві форми не можуть бути належати до проституції в повному розумінні цього слова, оскільки вони регулювалися звичаями, правилами поведінки, релігійними культами й санкціонувалися панівною мораллю. Проте ці

своєрідні форми існування та поширення проституції, на нашу думку, відіграють важливу роль в осмисленні сучасної сутності цього явища, а отже, потребують більш детального вивчення.

Проституція гостинності бере початок з давніх-давен, коли прийняти належним чином гостя вважалося священним обов'язком. Господар повинен був зустріти кожного чужоземця, навіть свого ворога, і запропонувати йому все найкраще, що в нього є. Це сприяло розвитку торговельних відносин, налагодженню тісніших зв'язків між народами. Торговців, купців приймали з особливою шанобою, намагаючись зацікавити в подальших торгових зв'язках. Виконуючи торговельну чи іншу місію й перебуваючи далеко від рідних місць, іноземці відчували природну потребу в спілкуванні з жінками. Виникнення цієї потреби зумовило своєрідний «попит» на надання таких послуг, вплинувши на те, що звичай гостинності, який полягав у наданні гостю даху, їжі та побутових послуг, доповнився обов'язком господаря запропонувати своєму гостеві сестру, дружину або дочку. Цей звичай набув значного поширення й настільки вкоренився у свідомості людей, що відмова гостя від подібної пропозиції розцінювалася як образа господаря та пропонованої жінки. Водночас низка дослідників уважає, що гостинна проституція не стосується власне проституції і найімовірніше є пережитком прадавньої культури матриархату. Опис такого звичаю гостинності наявний і в біблійній міфології. Так, Лот, намагаючись захистити гостей, що зупинилися в нього на нічліг від переслідування ворогів, відкуповується від них невинністю своїх двох дочок [1, с. 572].

Існування звичаю гостинності підкріплювалося також віруванням, що народжені від зв'язку з чужинцем діти повинні відрізнитися надзвичайною силою, здоров'ям, красою та іншими кращими якостями. Тому дружини зі згоди чоловіків, а іноді й самовільно, намагалися вступити в статеві стосунки з іноземцями. Ці звичаї, зберігаючись протягом тривалого часу, поступово стали набувати характеру «сімейної торгівлі». Таким промислом займалися навіть фараони Єгипту. Згідно з твердженням Геродота, фараон Хеопс, розорившись від значних витрат на будівництво своєї піраміди, змусив дочку займатися проституцією, щоб на виручені від цього кошти добудувати піраміду. Примушував до цього свою дочку також фараон Рамзес [2, с. 54].

Коли таким промислом починають займатися представники панівного класу, то сімейна проституція починає набувати публічного характеру й поступово переходить до сфери державного регулювання. Так, у торгових містах Африки та Середньої Азії купцеві або мандрівникові пропонували жінок на весь час його перебування на цій території. У Персії ця суто проституційна форма шлюбу набула навіть

релігійного характеру. Тут можна було одружуватися не тільки на кілька місяців або днів, а навіть на кілька хвилин. Мулли, благословляючи подібні шлюби, мали в себе для цього особливі кімнати, які надавали «нареченим» за певну плату [1, с. 574].

Таким чином, об'єктивна потреба в розвитку торговельного та культурного взаємообміну між народами стала важливим фактором у формуванні звичаю гостинності, який до побутових знаків уваги додав послуги, що задовольняли статеві потреби торговців, купців, мандрівників та інших чужинців. Зі збільшенням попиту на такі послуги цей звичай поступово набув характеру сімейної торгівлі, що суттєво сприяло поширенню проституції. Жінка, перебуваючи в становищі рабині, перетворювалася на товар, а надалі й сама могла самостійно практикувати цей промисел, не обмежуючись міжособистісними відносинами всередині сім'ї [2, с. 2].

Крім проституції гостинності, досить поширеною була так звана релігійна проституція. На той час люди намагалися задобрити могутніх небожителів, вони підносили їм перший збір своїх жнив, плодів і стад. Служителі богів на землі – жерці вимагали в них для своїх віттарів підношень і дарів. Користуючись легковір'ям людей, вони вселяли їм думку, що милість богів можливо отримати шляхом експлуатації своїх дочок, невинність яких повинна бути надана у виключне й повне володіння храму. Саме з цього часу було започатковано містерії та церемонії, у яких проституція починає відігравати роль головного правила культу.

Релігійна проституція поділялася на два види: однократна (на честь певного божества) та постійна. Перший різновид релігійної проституції був пов'язаний із принесенням у жертву божеству цнотливості дівчини, яка, з'єднуючись із тілесним символом божества (наприклад, штучно виготовленим чоловічим статевим органом), позбавлялася своєї невинності. Роль такого божества могли також виконувати жерці, правителі та навіть незнайомі чоловіки. Так, у Стародавньому Вавилоні кожна вавилонянка зобов'язана була раз у житті прийти до храму Венери, щоб там віддатися іноземцю. Гроші, виручені цими тимчасовими повіями, надходили до вівтаря богині, а звідти – до кишень жерців [3, с. 18]. Подібні культу існували в Єгипті, Фінікії, Карфагені, Вірменії, Персії, Палестині. На Малабарських островах наречену раджі віддавали на три дні верховному жерцеві, а вже потім – своєму чоловіку [1, с. 577].

Для отримання постійного доходу від промислу розпустою жерці почали утримувати при храмах жінок, використовуючи їх для свого збагачення. Будинки, у яких вони перебували, були прообразом публічних будинків. Так, на півострові Індостан тисячі невинних

дівчат, часто з найкращих сімей, присвячувалися богам. Вони жили при багатьох храмах і під час ритуальних церемоній вступали в статевий контакт із парафіянами з вищих каст.

У Вірменії богинею проституції була Анаїс, храм якої нагадував храм Мелітти у Вавилоні. Входити сюди було дозволено тільки іноземцям. Жерці й жриці цього храму обиралися з представників і представниць найбагатрих та знатних сімей країни, причому тривалість служіння богині визначали їх рідні. Ідучи звідти, ці жінки залишали на користь храму все, що вони заробили, та успішно виходили заміж. Дівчина, яку відвідала найбільша кількість іноземців, уважалася найбажанішою нареченою [3, с. 18].

У фінікійців також існувала релігійна проституція. Храми, присвячені богині Астарті, перебували в Тирі, Сидоні та в головних містах Фінікії. У фінікійських колоніях релігійна проституція набула торгового характеру, який загалом був притаманний цьому народу. На в'їзді до міста Карфаген було встановлено так звані «Benoth Sukkoth» («Намети дівчат»), тобто публічні будинки, у яких молоді дівчата віддавалися за гроші чужинцям із метою заробити придане, вийти заміж і стати дуже поважними, цнотливими дружинами, що користувалися великою повагою у своїх чоловіків.

На острові Кіпр також було багато храмів, у яких культ Афродіти супроводжувався схожими релігійними обрядами. У Парфянському царстві та Італії священна проституція ґрунтувалася на тих самих мотивах, набуваючи ідентичних форм. За словами Геродота, дівчата Лідії заробляли собі придане шляхом проституції та продовжували займатися нею аж до заміжжя. Придане давало їм можливість вибирати на свій смак чоловіків, які не завжди мали право відмовитися від честі подібної пропозиції.

Релігія у своєму прагненні до вічного блаженства та злиття індивідуальностей мала спільні риси зі статевим потягом. Перехід релігійного екстазу в статеві відчуття був фіналом релігійних молитов, а статеве збудження було одночасно продовженням і посиленням релігійного збудження. Ці риси досить яскраво виявлялися здавна в язичницьких народів у їх релігійно-еротичних святах. Культ Астарті у Фінікії, Мелітти у Вавилоні, Ісиди, Вакха, Пріапа, Афродіти, по суті, слугували цілям проституції.

Особливого поширення ці релігійні культури набули в сирійських племен. Їх поклоніння богам Молоху та Ваалу перейняли євреї, які часто стикалися із сирійськими племенами. Еротичні культури, присвячені цим богам, полягали в жертвопринесенні дітей та вчиненні актів релігійної проституції. Поряд із гомосексуалізмом, значної популярності набула проституція в містах Содом і Гоморра. У Книзі

Царів описано такий факт: «Біля самого храму Єрусалимського були будинки, у яких єврейські дівчата віддавалися проституції за гроші. Водночас не вважали злочином продавання власної дочки в наложниці та купівля коханки для свого сина» [3, с. 19].

Цій торгівлі намагався завдати пророк Мойсей, закони якого мали безліч вказівок на заборони протиприродного задоволення статевої пристрасті (гомосексуалізм, скотолозтво), а також кровозміщення. Намагаючись здолати проституцію та розповсюдження венеричних захворювань, Мойсей наказав знищити 32 тис. моавітянських жінок і 23 тис. бранців, однак, незважаючи на такі жертви, проституція та венеричні хвороби не зникли [2, с. 72].

Поширеною була релігійна проституція також у Єгипті. Там статевим актом закінчувалися релігійні обряди, присвячені богам Ісіді й Осірісу, що символізували собою запліднюючі сили землі та репродуктивну здатність природи.

Жіноча й чоловіча проституція процвітала також в ацтекських храмах. Боротьбою з подібними «нечестивими обрядами» іспанці виправдовували знищення місцевої культури та звичаїв.

Таким чином, спочатку статевий акт жінки мав вигляд релігійно-містичного акту, жертвоприношення божеству, і виконувався кожною жінкою, як правило, тільки один раз. Згодом виникнення особливої касты жриць і дівчат при храмах призвело до створення професійної проституції, яка ще довго зберігала форму культу, проте релігійний характер був лише «ширмою», що маскувала справжню сутність проституції.

Якщо релігійна проституція зародилася на Стародавньому Сході, то крито-мікенська цивілізація, а пізніше – грецькі поліси, продукували первинні форми сучасної європейської проституції. На узбережжі Середземного моря утворилися великі портові міста й центри торгівлі, через які здійснювалися всі міжнародні зв'язки Європи. У цих центрах і набула поширення легальна проституція.

Завезені до Греції з різних країн Азії та Сходу культу Адоніса, Венери, Вакха, Пріапа призводили до занепаду моралі. Бажаючи зберегти сімейне життя від цього розбещеного впливу, Солон у 594 р. до н. е. санкціонував відкриття за рахунок держави диктеріонів (порнейонів) – прототипів публічних будинків, у яких утримували спочатку азіатських рабинь, а згодом – гречанок із маргінальних і малозабезпечених верств населення. Проституція була засобом, що мав задовольнити вподобання чоловіків і виключити позашлюбні статеві зв'язки із заміжніми жінками.

Диктеріони користувалися привілеєм недоторканного притулку. Батько не мав право забрати звідти свого сина, кредитор – переслідувати там боржника, дружина – прийти туди, щоб викрити

зраду чоловіка [4, с. 26]. Замість вивіски над дверима таких публічних будинків встановлювалося виліплене зображення Пріапа. Відвідувати ці заклади було дозволено за мізерну плату, доступну практично всім оочим – один обол [2, с. 89]. Для жодного громадянина, до якого б стану він не належав, не вважалося неможим відвідувати ці заклади і навіть визнавалося дивним, якщо який-небудь молодий чоловік у них не побував [2, с. 91].

Збільшення популярності публічних будинків спонукало державу дозволити відкриття подібних закладів будь-якій приватній особі, яка зобов'язувалася виплачувати податки. Античні борделі відкривали на околиці міста, у малолюдних і віддалених місцях, біля ринку чи гавані. Клієнтами таких закладів переважно були купці, моряки й неодружені молоді чоловіки.

Для публічних будинків було розроблено статут, який обмежував права повій, наказуючи їм селитися в певних місцях, носити встановлений одяг. Їм було заборонено брати участь у святах разом з іншими, заміжними, жінками. За виконанням цих правил стежив призначений для цих цілей державний чиновник – едил. На доходи від публічних будинків в Афінах, які заснував Солон, було побудовано храм на честь богині проституції Афродіти. Афіньські проститутки активно брали участь у святах на її честь, що відбувалися в четвертий день кожного місяця. Цього дня вони займалися своїм ремеслом на користь храму. Такі ж храми було розташовано у Фівах, Беотії, Мегалополісі, Аркадії [5, с. 16].

У Стародавній Греції було вибудовано ієрархію повій, що практично без змін збереглося в сучасному суспільстві. Так, в Афінах існували три головні категорії повій: диктеріади, авлетріди й гетери. До диктеріад належали жінки публічних будинків, які проживали поблизу міських стін. Диктеріади найнижчого рангу відвідували будинки побачень, уся обстановка яких передбачала тільки наявність ліжка. Здебільшого це були приїжджі з Азії та Єгипту, приречені на жалюгідне існування, адже мали справу зі звідниками, злочинцями, матросами, найбіднішими верствами грецького полісу. Утрачаючи привабливість із часом їх задовольняла плата у вигляді кількох монет, шматка риби або склянки вина. На свій промисел вони виходили тільки вночі, тому їх називали «вовчицями».

Авлетріди, як і диктеріади, були іноземками. Це – артистки, музикантки, танцівниці, які виступали на різних святах і великих публічних заходах. Наприкінці святкувань вони віддавалися тому, хто більше платив. Авлетріди володіли даром збуджувати чуттєвість і вселяти пристрасть своєю музикою, танцями та виразом обличчя.

Їх любов не завжди була продажною, їм були властиві піднесені почуття, незалежність, що ґрунтувалися на акторському мистецтві.

Найбільш відомими повіями Греції були гетери, з якими окремі автори пов'язують зародження естетичної (просвітницької) проституції, яка згодом спостерігалася в 1500 р. в Італії та в 1700 р. у Франції. Слово «гетера» походить від коренів слів «друг», «товариш». Часто завдяки власному розуму, освіті й витонченості манер гетери ставали гідними подругами найвидатніших людей Греції. Так, у будинку відомої гетери Аспазії зустрічалися Сократ, Перікл, Алквіад, Фідій, Анаксагор. Аспазія настільки підпорядкувала собі Перикла, що він для одруження з нею розлучився з дружиною. Отримавши можливість активно впливати на політику, Аспазія зі своїх особистих інтересів спонукала греків піти війною на Самос, Мегару й Пелопоннес [3, с. 24].

Афінська гетера Таїса підкорила своєю красою Олександра Македонського. Згідно з науковими джерелами, «вона брала участь у відомій оргії Олександра, після якої переможець наказав спалити Персеполіс. Потім Таїса стала коханкою Птолемея, згодом – царя Єгипетського. Птоломеї зробив її однією зі своїх законних дружин і нажив із нею трьох дітей» [2, с. 136]. Однією з найвідоміших гетер є Фрина з Афін, яка дожила до старості й за власний рахунок відновила стіни навколо Фів, зруйновані Олександром Македонським.

Гетери вміли прикрити ганьбу торгівлі собою вишуканим смаком, неперевершеною красою, блискучим розумом – усе це наділяло таких жінок винятковою чарівністю. Гетери виховувалися в спеціальних закладах, у яких здобували освіту, вивчали гімнастику, танці, музику, поезію, ораторське мистецтво та навіть політику. Вони ставали поетесами (Сафо), співачками, художницями, філософами. Найбільш відомі школи, у яких навчалися гетери, були в Абідосі, Лесбосі, Мілеті, Коринфі. Як і всі публічні жінки, гетери присвячували себе культу Венери й приносили на її вівтар доходи.

Гетери займалися своїм ремеслом вільно та публічно, що доводить, наскільки нормальним явищем уважалася на той час проституція. Якщо молодому афінянину подобалася яка-небудь гетера, він, за словами Льюціана, Алкїфрона та Аристофана, писав її ім'я на стінах храму, додаючи до нього кілька лестливих або жартівливих епітетів. Вранці кожна куртизанка посилала свою рабиню читати на стінах храму написи, і якщо серед них було і її ім'я, то вона на знак згоди відправлялася до храму, у якому чекала на свого шанувальника біля цього напису.

Отже, проституція, особливо в особі гетер та авлетрид, суттєво впливала на стан громадського й культурного життя Греції, певною мірою сприяючи зменшенню поширення гомосексуалізму чи інших протиприродних форм задоволення статевої пристрасті. Як явище вона

сприяла появі особливої, спеціальної літератури. Так, наприклад, Каллістрат написав «Історію гетер», а Макон зібрав найбільш дотепні «вислови» всіх знаменитих куртизанок. Аристофан Візантійський, Апполодор та Горгій зібрали відомості про життя 135 гетер, які прославилися в афінян і «славні подвиги яких були гідні того, щоб про них довідалися нащадки» [6, с. 52].

Ще більшого поширення набула проституція в Римі. Навіть історію його виникнення міфологія пов'язує з повією. Загальноприйнято є легенда про Ромула та Рема, засновників великого міста й держави, яких вигодувала вовчиця. Однак маловідомою є одна деталь: «вовчицею» була гетера Акка Ларенція, яка мала, з огляду на свою жадібність, прізвисько «Лупа» (вовчиця). Згідно з легендою, Ларенція купила територію одного з пагорбів майбутнього Риму (Палатинський пагорб), а отже, перший лупанарій (публічний будинок) виник раніше, ніж власне місто. Згодом у Римі будинки терпимості були названі «лупанаріями» [3, с. 30].

На честь Ларенції щорічно відбувалися видовищні святкування в цирку. Так, під звуки труб оголені повії поставали перед глядачами, виконуючи еротичні танці, що закінчувалися актом ритуальної проституції. Це свято згодом скасував сенат через безчинства, що відбувалися на ньому. Такими самими обрядами супроводжувалися культу Венери, Купідона, Пріапа, Адоніса, Бахуса, Ісиди й Осіріса. Здійснення цих релігійних обрядів слугувало чинником поширення проституції та стан моралі, яка в період існування Римської імперії досягла такого падіння, що, згідно з твердженням Тацита, у Римі не можна було знайти майже жодної порядної дівчини [3, с. 34].

У подальшому в Римській імперії можна було констатувати комерціалізацію сексуальної експлуатації, що здійснювалася на державному рівні. Це знайшло свій вияв у підвищенні розмірів податкових зборів, появі аналога сучасної поліції моралі, обов'язками якої була боротьба з безконтрольним промислом повій. Держава наклала податки не лише на будинки розпусти, а й на торгівлю жінками з метою використання їх у проституції та на самих проститутток. Унаслідок цього підвищилася латентність проституції, відмінною рисою якої стало прагнення ухилитися від сплати податків [4, с. 27].

Тогочасні повії поділялися на дві категорії: явних, що перебували під наглядом поліції, і таємних (латентних). Римська жінка, яка хотіла займатися проституцією, повинна була з'явитися до магістрату та заявити про це, після чого її включали до списків повій, надаючи «*licentia stupri*» (буквально «дозвіл на блуд»). Зареєстрованих повій поліція брала на облік, їм видавали спеціальні квитки, наявність яких гарантувала сплату податку й виключала можливість

переховувать від поліції. Повії в Римі оселялися в окремих кварталах і були обмежені в правах (не могли без дозволу опікуна розпоряджатися своїм майном, заповідати, дарувати, свідчити в суді тощо). Як і в Греції, вони були зобов'язані носити жовтий одяг і червоне взуття, не мали права публічно носити прикраси. У подальшому ці правила стали підґрунтям тих правових норм, які були введені багато пізніше в державах Нового часу. Водночас регламентація проституції в Римі не мала на меті охорону здоров'я населення, а була введена державою для отримання гарантованого доходу від цього промислу.

Римські повії мали дещо іншу ієрархію, ніж їх грецькі «колеги». Серед них не було публічних жінок, схожих на гетер. Аристократія Римської імперії непомірно пишалася своєю політичною могутністю та не допускала жінок до політичної влади. Чуттєві натури римлян задовольнялися здебільшого утриманками, яких називали «*delicatae*» або «*putiosae*».

До вищої категорії публічних жінок належали танцівниці та флейтистки, які нагадували грецьких авлетрид та яких називали «*bonae metetrices*». Поліція не забороняла їм займатися своїм ремеслом і не обкладала їх податком, визначеним для всіх інших повій. Вони з'являлися на бенкетах тільки в багатих римлян, як правило, до кінця святкування, під час розпалу оргій. Римські танцівниці не мали чарівності знаменитих грецьких авлетрид, проте ця категорія куртизанок теж задавала тон, була законодавицею мод, привертала до себе увагу аристократії і мала чималі статки. Так, відомо, що римська повія Флора заповіла все своє майно народу. Їй була присвячено свято квітів, що тривало з 28 квітня до 1 травня. У цей час повії повинні були танцювати перед усіма роздягненими [7].

Найнижча категорія римських публічних жінок мала назву «*prostibulae*», клієнтами яких зазвичай були представники нижчих верств населення. Ці жінки поділялися на види залежно від тих місць, у яких займалися своїм промислом (булочні, кабаки, площі, вулиці тощо).

На жінок, які займалися нелегальною проституцією, накладали штраф, а в разі повторного виявлення – їх виганяли з міста. Але, незважаючи на зусилля, боротьба з нелегальною проституцією була безуспішною. Її поширенню сприяло існування різних громадських закладів, зокрема загальних купалень. Там були басейни, у яких могли вміститися близько 1000 осіб. Чоловіки, жінки та діти купалися в них абсолютно голі [2, с. 218]. Такі неофіційні публічні будинки були розсадниками проституції. У них призначалися побачення, відбувалися публічні сцени розпусти. Римські лесбіянки пропонували свої ласки й навчали цьому рабів і дітей, матрони віддавалися

професійним масажистам, тут пили вино, грали в карти, вдавалися до найрізноманітніших оргій [2, с. 219].

Крім цього, падінню моралі й поширенню проституції сприяли перші п'ять римських імператорів. Так, у наукових джерелах зазначено: «За словами Светонія, Август безсоромно спокушав дружин своїх приближених; божевільний Тиберій вдавався на о. Капрі до найбільш невгамовної розпусти; Калігула відкрито підтримував кровозмішні зв'язки; Месаліна, дружина Клавдія, відвідувала під вигаданими іменами лупанарії, у яких віддавалася першому зустрічному чоловікові; Нерон вступав декілька разів у зв'язок із рабами та рабинями, то як чоловік, то як жінка. Але все це намагалися потім затьмарити своєю поведінкою нещасний Коммод і особливо жажливий Геліогабал. За часи їх царювання Рим уже заповонила чоловіча проституція» [3, с. 34].

Усе це відбувалося незважаючи на заборони й протести добropорядних громадян, які вже тоді передбачали згубні наслідки існування цих звичаїв для держави та суспільства. Так, наприкінці існування Римської імперії проблемами проституції займалася дружина імператора Юстиніана (VI ст. н. е.). Теодора в період ранньої молодості сама була повією, яка обслуговувала глadiatorів. Ця жінка суттєво впливала на імператора й брала активну участь у прийнятті політичних і соціальних рішень. Теодора захищала права повій, намагалася перешкоджати насильству й експлуатації з боку сутенерів, робила спроби захистити від проституції неповнолітніх. Вона віддала молодим повіям, яких насильно змусили займатися проституцією, колишній імператорський палац. Цей палац вона назвала «Метанойя» («Каяття»).

У 350 р. під впливом християн у Римській імперії храмову проституцію було заборонено і з цього часу негативне ставлення до проституції в усіх її формах поступово збільшувалося. У соціальному контексті імідж повії дедалі більше асоціювався з образом брудної жінки. Цей імідж прямо контрастував із жіночим образом Мадонни, яка є втіленням чистої, непорочної, Священної жінки. На повію проєктується статус занепакої, позбавленої моралі жінки, якої слід уникати.

Падіння Римської імперії та поширення християнства слугували одним із важливих чинників зміни моралі народів Європи. Священнослужителі, проповідуючи вчення Христа, закликали до цнотливості статевиx стосунків. Вони розпочали непримиренну боротьбу зі статевою розпущістю, позашлюбними статевиx зв'язками та проституцією. Однак зламати одвічно усталені звичаї й колишні релігійні традиції було не так просто. При всій ворожості, з якою християнство ставилося до статевиx відносин, і незважаючи на аскетизм, який проповідувався різними поборниками нового вчення в

перші століття християнства, останньому вдалося подолати тільки одну форму проституції, саме ту, яка під виглядом релігійних культів пишно розквітла якраз в епоху римських імператорів. Власне проституція в усіх інших її формах продовжувала, як і раніше, існувати, і вже перші християнські імператори змушені були ставитися до неї толерантно [8].

Епоха переселення народів з її численними військовими походами могла тільки сприяти розвитку проституції. Чим далі поширювалося християнство, тим більше воно втрачало свою первісну чистоту. Його безпорадність у спробах змінити природу людських пороків спричинила більш поблажливе ставлення до людських слабкостей. Поступово проституція поширилася серед християн середньовіччя не менше, ніж у стародавні часи в язичницьких народів. Марно перші християнські правителі намагалися боротися з проституцією, даремно проти неї собори ухвалювали суворі постанови, адже боротьба з проституцією виявилась абсолютно безрезультатною.

Дослідження генези форм сексуальної експлуатації жінок у стародавньому світі доводить, що сексуальна експлуатація належить до соціальних явищ, які існують із найдавніших часів у багатьох країнах із різним суспільно-політичним устроєм, і посідає особливе місце в історії та культурі людства.

Сексуальна експлуатація в історичному аспекті тісно пов'язана із суспільним поділом праці, формуванням товарно-грошових відносин і розвитком міського середовища. З часом виникнення та розвиток рабовласницької держави персоніфікували сексуальну експлуатацію, а отже, вона постає перед нами вже фактично в тому вигляді, у якому відома й нині.

Різноманіття й масштаби форм сексуальної експлуатації, а також перша інституціоналізація проституції, свідчать про утворення сфери як легальних, так і нелегальних (здебільшого комерційних) сексуальних послуг, що руйнували засади суспільства, завдали суттєвої шкоди інститутам шлюбу та сім'ї, призводили до морального занепаду соціуму, поширення різних захворювань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шашков С. С. Исторические судьбы женщины, детоубийство и проституция / С. С. Шашков. – СПб., 1872. – 604 с.
2. Дюпи Е. Проституция в древности / Е. Дюпи. – Кишинев : Logos, 1991. – 214 с.
3. Отто Генне ам-Рин. Недостатки современного полицейского надзора за общественной нравственностью: Проституция и торговля

женщинами. Меры борьбы с этим злом / Генне ам-Рин Отто ; [пер. с нем.]. – СПб., 1900. – 178 с.

4. Реньо Ф. Проституция. Историческое развитие и современное состояние проституции / Ф. Реньо. – М. : Л. О. Крумбюгель и Н. Н. Худяков, 1907. – 332 с.

5. Дюфур П. История проституции романских, германских и славянских народов / П. Дюфур. – СПб. : Центр. тип. М. Я. Минкова, 1907. – 354 с.

6. Ломброзо Ч. Женщина, преступница и проститутка / Ч. Ломброзо, Г. Ферро // Гениальность и помешательство. – Ростов н/Д, 1997. – 544 с.

7. Князькин И. В. Всемирная история проституции / И. В. Князькин. – М. : АСТ, 2006. – 926 с.

8. Канкарович И. Проституция и общественный разврат. К истории нравов нашего времени / И. Канкарович. – СПб. : Тип. В. Безобразова и К°, 1907. – 202 с.